

Богдан ЛУЦІВ,
Ольга ЗАСЛАВСЬКА

ОЦІНКА РИЗИКІВ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Проаналізовано ризики кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків. Розглянуто основні види інвестиційних ризиків банківської діяльності.

Ризик є об'єктивним явищем існування бізнесу, неминучою умовою господарювання. Оскільки банківська система тісно пов'язана з усіма сферами господарсько-економічного життя держави, то стан невизначеності, обумовлений існуючими ризиками, має місце й у цій сфері. Ризик є об'єктивно-суб'єктивною категорією, а тому, інвестуючи кошти, банк не може мати цілковитої впевненості у позитивних результатах. Отже, аналіз ризиків та їхня оцінка є необхідною умовою прийняття інвестиційних рішень. Основною метою управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків є досягнення високого рівня прибутковості за низького рівня ризику.

Проблеми оцінки й управління ризиками банківської діяльності знайшли своє відображення у працях зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема: І. Бланка, В. Вітлінського, А. Герасимовича, О. Дзюблюка, Ж. Довгань, А. Єпіфанова, С. Козьменка, Є. Короткова, О. Лаврушина, Ф. Найта, Л. Примостки, К. Редхеда, С. Хьюса та інших. Однак багато питань залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Мета нашої статті – проаналізувати ризики кредитно-інвестиційної діяльності українських банків на основі використання методів якісної та кількісної оцінки, які

залежать від цілей аналізу, можливостей отримання необхідної інформації, витрат часу, а також фінансових та інших ресурсів банківських установ.

Якісний аналіз банківських інвестиційних ризиків дає змогу виявити й ідентифікувати їх можливі види, визначити фактори ризику. Класичним методом якісного аналізу ризиків є SWOT-аналіз. SWOT-аналіз (абревіатура англійських слів “strength” – сила, “weakness” – слабкість, “opportunity” – можливість, “threat” – загроза) – це метод, що базується на порівнянні протилежних якостей об'єкта інвестування та дає відповіді на такі питання:

- у чому полягають сильні сторони інвестиційного проекту;
- які елементи проекту є слабкими, нерозвиненими, недостатніми;
- які додаткові можливості виникають у ході та після реалізації рішень щодо інвестування;
- які фактори можуть перешкодити успішному вкладенню коштів на усіх етапах інвестиційного процесу.

Банки, володіючи вільними коштами, обирають для себе найкращий об'єкт інвестування серед можливих варіантів. Такий вибір, насамперед, базується на ризиках, на які наражається об'єкт вкладення ко-

штів. Звичайно, результати якісного аналізу не є достатніми для оцінки інвестиційних ризиків, але вони дають можливість систематизувати інформацію щодо останніх і сформуванати адекватну стратегію банку з урахуванням особливостей діяльності об'єкта інвестування.

Аналізуючи ризики кредитно-інвестиційної діяльності банків, потрібно мати на увазі, що її ефективність залежить не тільки від об'єктів інвестування, а й від самих банків, внутрішнього та зовнішнього середовища їх функціонування, фінансового стану тощо.

На основі оцінки міжнародних рейтингових агентств "Standard & Poor's" та "Fitch Ratings" ми здійснили аналіз діяльності української банківської системи за методикою SWOT (табл. 1) [1, 3].

Результати аналізу діяльності вітчизняних банків у 2007–2012 рр. свідчать, що початок періоду характеризувався активізацією кредитно-інвестиційної діяльності. Економічна ситуація в країні дозволяла банкам надавати значні обсяги довгострокових позик і, що важливо, мати впевненість щодо їх своєчас-

ного повернення. Проте, варто наголосити, що майже 40% загальної суми кредитів у цей період банки надали в іноземній валюті. Це призвело до того, що через суттєві коливання валютного курсу під час кризи кредитний тиск на банківських позичальників став на кілька порядків сильнішим. Тому, експерти рейтингового агентства "Standard & Poor's" оцінили кредитний ризик в Україні як "надзвичайно високий" [1, 2]. Крім того, фахівці говорять і про слабку кредитну культуру на українському ринку банківських послуг, що також є важливим чинником кредитних ризиків.

Економісти вважають, що ситуація, яка склалася у кризовий період, матиме вплив на банківський сектор і у подальші роки, незважаючи на прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг" [6]. Одним із ключових положень цього нормативного акта є заборона надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті на території України. Зазначені зміни спрямовані на підвищення захисту прав

Таблиця 1

SWOT-аналіз банківської системи України

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<ul style="list-style-type: none"> Розгалужена мережа банків Широкий асортимент банківських продуктів та послуг Відпрацьована система рефінансування банків Досвід залучення клієнтів Високі показники ліквідності та достатності капіталу Відновлення фінансування економіки, завдяки нарощенню депозитної бази банків Напрацьований досвід з урегулювання проблемних кредитів 	<ul style="list-style-type: none"> Низькі рейтинги банків на міжнародній арені Обмежений доступ до міжнародних ринків капіталів Високий рівень кредитного ризику Високий рівень проблемної кредитної заборгованості Повільне відновлення довіри до банківського сектору Вразливість до негативного розвитку макроекономічної ситуації Висока питома вага валютних позик у кредитному портфелі банку
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<ul style="list-style-type: none"> Злиття або поглинання банків Освоєння нових стратегій і методів управління ризиком Розвиток довгострокового кредитування Зростання інвестиційної привабливості підприємств для вітчизняних банків Розширення перспектив роботи на ринку цінних паперів Відновлення прибутковості банківської системи Розширення спектру банківських послуг на основі сучасних технологій 	<ul style="list-style-type: none"> Ризик "нової хвилі" дестабілізації Ризик девальвації гривні Спад економічної активності споживачів банківських послуг Зменшення джерел поповнення ресурсної бази Інфляційні очікування Посилення законодавчих вимог щодо діяльності банківських установ Залежність від іноземних джерел фінансових ресурсів

кредиторів, вкладників банків і споживачів фінансових послуг з метою зниження рівня ризиків фінансової системи та частки проблемних активів у портфелі банківських установ. Проте вітчизняний банківський сектор і досі залишається вразливим до девальвації гривні. Хоча пік найбільших ризиків був пройдений у 2010 р., коли частка проблемних і реструктурованих кредитів сягала 50%. Починаючи з 2011 р., спостерігається підвищення якості банківських активів за рахунок списання частини проблемних кредитів та поступового зростання кредитно-інвестиційної діяльності банків. До того ж позитивним моментом є покращення співвідношення кредити/депозити. Сьогодні українські банки володіють більшими, ніж до кризи, запасами ліквідності, що дає змогу їм легше впоратися з новими ринковими потрясіннями. Однак довго- та середньострокова ліквідність і досі є дефіцитною. У цьому контексті позитивним аспектом є поступове повернення до банків корпоративних і роздрібних термінових депозитів. Оскільки депозитні ресурси є основним джерелом ведення кредитно-інвестиційної діяльності, то відновлення притоку депозитних коштів залишається пріоритетним напрямом банківського менеджменту.

Аналіз банківської інвестиційної діяльності передбачає кількісну оцінку її ризиків. На відміну від якісного аналізу, кількісний дає конкретні числові значення величини ризику. На наш погляд, кількісний аналіз ризиків варто почати з оцінки стану банківської системи загалом. Адже проблеми у банківській системі несуть у собі чимало ризиків, що здатні негативно впливати на діяльність кожного окремого банку.

Одним із методів кількісного аналізу ризиків є нормативний, що базується на використанні обов'язкових економічних показників банківської діяльності. Його можна застосовувати як для аналізу діяльності окремого банку, так і для оцінки банківської системи

загалом. Зважаючи на розроблену систему економічних нормативів на законодавчому рівні, він є досить зручним для використання та відповідає цілям аналізу ризиків кредитно-інвестиційної діяльності банків. З метою забезпечення стабільної діяльності банків і своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, Національний банк України законодавчо встановив чотири групи економічних нормативів, що є обов'язковими до виконання усіма банками [7].

У табл. 2 приведені фактичні значення обов'язкових економічних нормативів українських банків за період 2007–2012 рр.

Дані табл. 2 свідчать, що протягом усього аналізованого періоду фактичні значення економічних показників коливались у межах відповідних норм. Проте не у всіх випадках це означає позитивний результат. Розбіжності у кілька разів, як і наближення значень до норми, є однаково критичними для банків. Надмірна міцність банківської системи не завжди є показником фінансової стійкості або ж правильної стратегії. Ризики криються не лише в активних діях банків, а й у певній бездіяльності в деяких сферах, про що свідчать окремі показники.

У контексті досліджуваної проблеми значимо, що всі економічні нормативи так чи інакше пов'язані з кредитно-інвестиційною діяльністю банків. Тому, для визначення впливу цих показників на інвестиційні ризики банків розглянемо кожен групу економічних нормативів окремо.

Найважливішою групою нормативів є нормативи достатності капіталу. Капітал банку є базою його діяльності, а його достатність є запорукою покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі кредитно-інвестиційної діяльності. На рис. 1 показана динаміка зміни фактичних і нормативних значень показника регулятивного капіталу (Н1) банківської системи України.

Таблиця 2

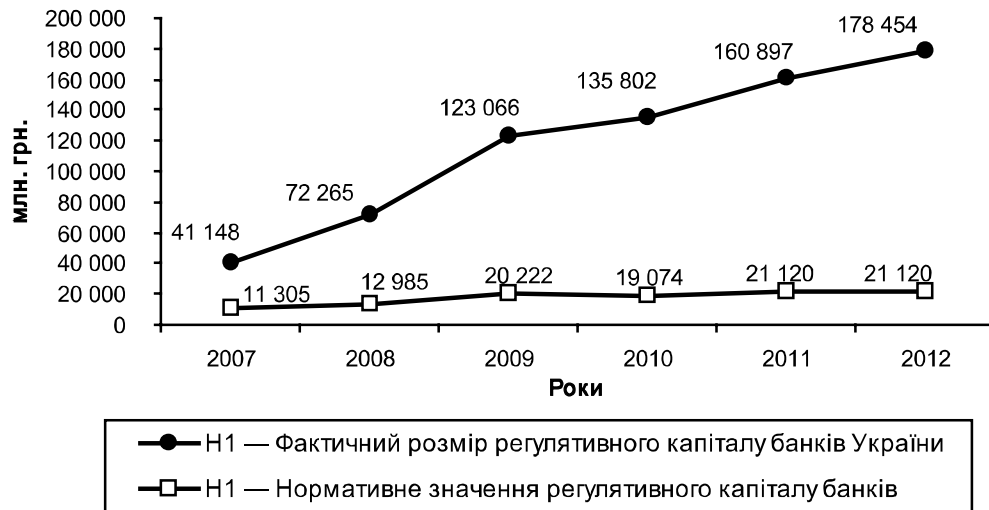
**Фактичні значення обов'язкових економічних нормативів українських банків
у 2007–2012 рр. (на початок періоду)***

Норматив		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Нормативи капіталу	Регулятивний капітал, млн. грн. (до 2011 р. — не менше 10 млн. євро; з 2011 р. — не менше 120 млн. грн.)	41 148	72 265	123 066	135 802	160 897	178 454
	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)	14,19	13,92	14,01	18,08	20,83	18,9
	Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (не менше 9%)	11,65	11,67	11,82	13,91	14,57	14,96
Нормативи ліквідності	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20%)	56,73	53,60	62,38	64,45	58,80	58,48
	Норматив поточної ліквідності (не менше 40%)	70,19	75,31	75,16	72,90	77,33	70,53
	Норматив короткострокової ліквідності (до 2011 р. — не менше 20%; з 2011 р. — не менше 60%)	37,83	39,93	32,99	35,88	91,19	94,73
Нормативи кредитного ризику	Норматив максимального розміру кредитного ризиків на одного контрагента (не більше 25%)	21,45	22,56	23,04	21,56	21,04	20,76
	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	191,44	171,06	187,36	169,21	161,2	164,46
	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 5%)	1,97	2,01	1,66	0,93	0,81	0,57
	Норматив максимального сукупного розміру креди- тів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (не більше 30%)	5,86	6,84	5,76	3,31	2,25	2,51
Нормативи інвестування	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15%)	0,68	0,58	0,22	0,07	0,05	0,06
	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60%)	10,17	9,05	5,52	3,12	3,35	3,24

* Складено на основі [8].

Враховуючи нормативне значення цього показника для окремого банку, офіційний валютний курс євро та кількість діючих банків у відповідний період, ми розрахували мінімально необхідний обсяг регулятивного капіталу банківської системи згідно із законодавчими вимогами. Очевидно, що вітчизняний банківський сектор достатньо капіталізований, а рівень забезпеченості власними коштами щороку стрімко зрос-

тає. Втім, варто зазначити, що значною мірою зростання регулятивного капіталу вітчизняної банківської системи пов'язане зі збільшенням у його складі частки субординованого боргу. Якщо у 2007 р. субординований капітал становив 10% регулятивного капіталу, то у 2012 р. — майже 20%. Це пояснюється змінами у вітчизняному законодавстві, відповідно до яких гранична сума коштів, залучених на умовах субординова-

Рис. 1. Динаміка зміни фактичних і нормативних значень регулятивного капіталу банківської системи України у 2007–2012 рр. (у млн. грн. на початок періоду)*

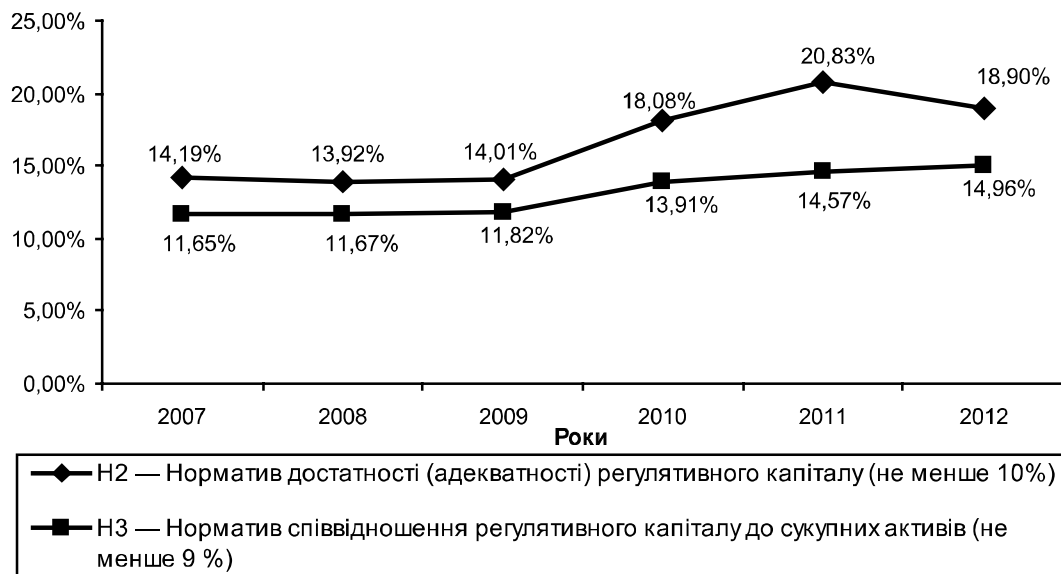
* Побудовано на основі [8].

ного боргу, підвищується до з 50% до 100% від основного капіталу банку. Кошти, залучені у цей період на умовах субординованого боргу, включаються до капіталу банку у повному обсязі без урахування обмежень, встановлених для додаткового капіталу [5].

Регулювання достатності капіталу банків з метою захисту інтересів вкладників, кредиторів та інвесторів здійснюється за допомо-

гою нормативів адекватності регулятивного капіталу та співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (H2, H3).

Стрімке зростання регулятивного капіталу українських банків протягом останніх років зумовило зростання двох інших показників достатності капіталу (H2, H3), які протягом усього аналізованого періоду перевищували мінімальні вимоги НБУ (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка зміни нормативів капіталу вітчизняного банківського сектору у 2007–2012 рр. (на початок періоду)*

* Побудовано на основі [8].

Збільшення значення нормативів Н2 з 14,19% до 18,9% та Н3 з 11,65% до 14,96% за досліджуваний період свідчить про наявність запасу регулятивного капіталу українських банків. Це означає, що капіталізація банківської системи України відбувається швидшими темпами, ніж розвиток активних операцій банків. Наразі українські банки не схильні до активних ризикових вкладень коштів, тому спостерігається концентрація значних обсягів фінансових ресурсів у середині банківської системи. З одного боку, банки дотримуються обов'язкових економічних нормативів, з іншого, існує проблема перенасичення банківської сфери непрацюючим капіталом. За таких умов може виникнути ризик надмірної ліквідності. Динаміка нормативів ліквідності вітчизняних банків показана на рис. 3.

У науковій літературі під ризиком ліквідності прийнято вважати ризик недостатності надходжень грошових коштів для покриття їхнього відпливу, тобто ризик того, що банк не зможе розрахуватися в строк за власни-

ми зобов'язаннями у зв'язку з неможливістю за певних умов швидкої конверсії фінансових активів у платіжні засоби без суттєвих втрат. Проте фактичні значення показників ліквідності українських банків суттєво перевищують нормативні вимоги. До прикладу, станом на 01.01.2012 р. значення коефіцієнта миттєвої ліквідності складало 58,48% при достатній нормі 20%; коефіцієнта поточної ліквідності – 70,53% при нормі 40%; коефіцієнта короткострокової ліквідності – 94,73% при нормі 60%. Як бачимо, банківська сфера знаходиться в стані надмірної ліквідності. На думку експертів, наявний рівень платоспроможності банків дає змогу їм ефективно функціонувати, забезпечуючи економіку держави необхідними коштами, що сьогодні, на жаль, практично не спостерігається. Низька кредитна та інвестиційна активність банків означає і низький рівень відповідних ризиків, або їх відсутність взагалі. На наш погляд, така ситуація породжує інший вид ризику, що базується на співвідношенні “ліквідність – прибутковість”, а саме

Рис. 3. Динаміка нормативів ліквідності українських банків у 2007–2012 рр. (на початок періоду)*

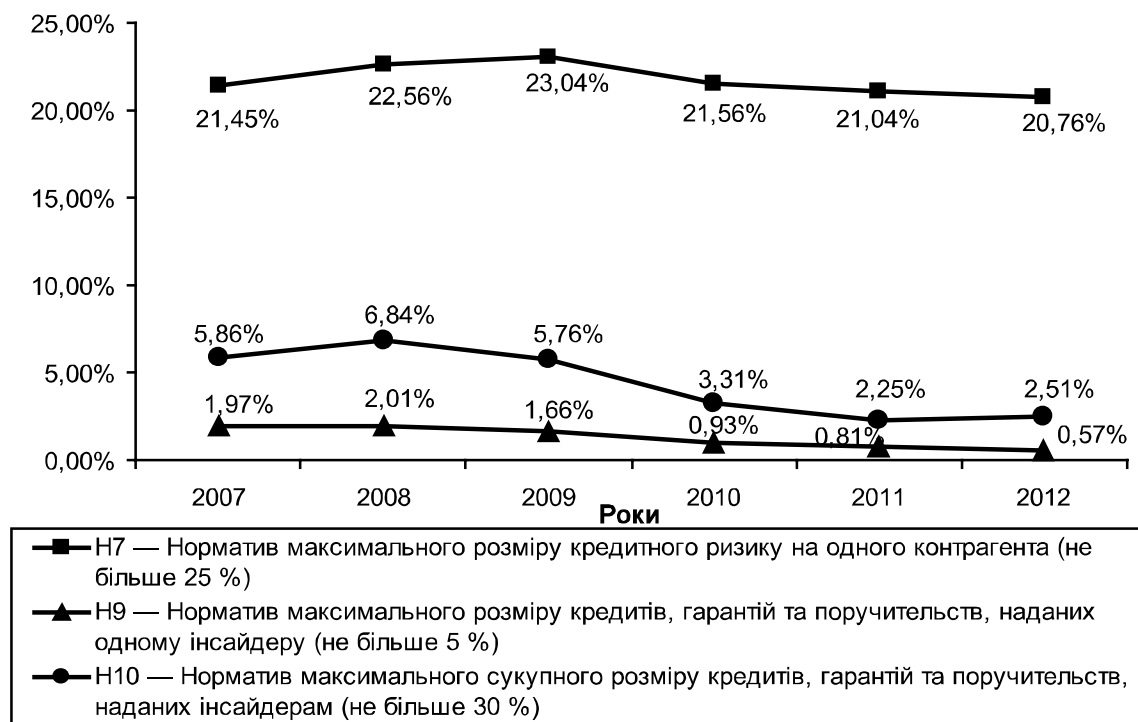
* Побудовано на основі [8].

ризик збитковості банківської діяльності. Тобто, якщо фактична ліквідність значно перевищує необхідний рівень або ж встановлені норми, то діяльність банківської системи можна оцінити негативно з огляду на неповне використання наявних можливостей для отримання прибутку.

Кредитно-інвестиційна діяльність банків пов'язана з поняттям кредитного ризику. Відомо, що українські банки найчастіше зазнають збитків саме через кредитний ризик. До найбільш ризикових активних операцій банків належать надання кредитів у значних обсягах одному контрагенту або їх групі та значне кредитування інсайдерів (пов'язаних осіб). Такі дії можуть призвести до концентрації кредитного ризику, тому з метою запобігання цьому НБУ встановив для комерційних банків нормативи кредитного ризику (рис. 4).

Графіки свідчать, що протягом досліджуваного періоду вітчизняні банки дотри-

мувалися нормативів кредитного ризику. На відміну від попередніх нормативів, фактичні показники кредитного ризику не повинні перевищувати встановлених значень НБУ. Динаміка зміни показника нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) була досить плавною, без різких коливань. Проте, варто зазначити, що його фактичні значення протягом 2007–2009 рр. мали тенденцію до зростання та наближалися до максимально можливого значення, що становить 25%. Така ситуація, насамперед, пов'язана із кризою у фінансовому секторі. Збільшення кількості простроченої та сумнівної заборгованості клієнтів перед банками призвело до зростання рівня кредитного ризику у середньому на одного контрагента. Позитивним моментом є поступове зменшення значення цього показника, величина якого становила 20,76% на початок 2012 р. Нормативи Н9 та Н10, що стосуються надання кредитів інсайдерам, здатні здій-

Рис. 4. Фактичні значення нормативів кредитного ризику банківського сектору України протягом 2007–2012 рр. (на початок періоду)*

* Побудовано на основі [8].

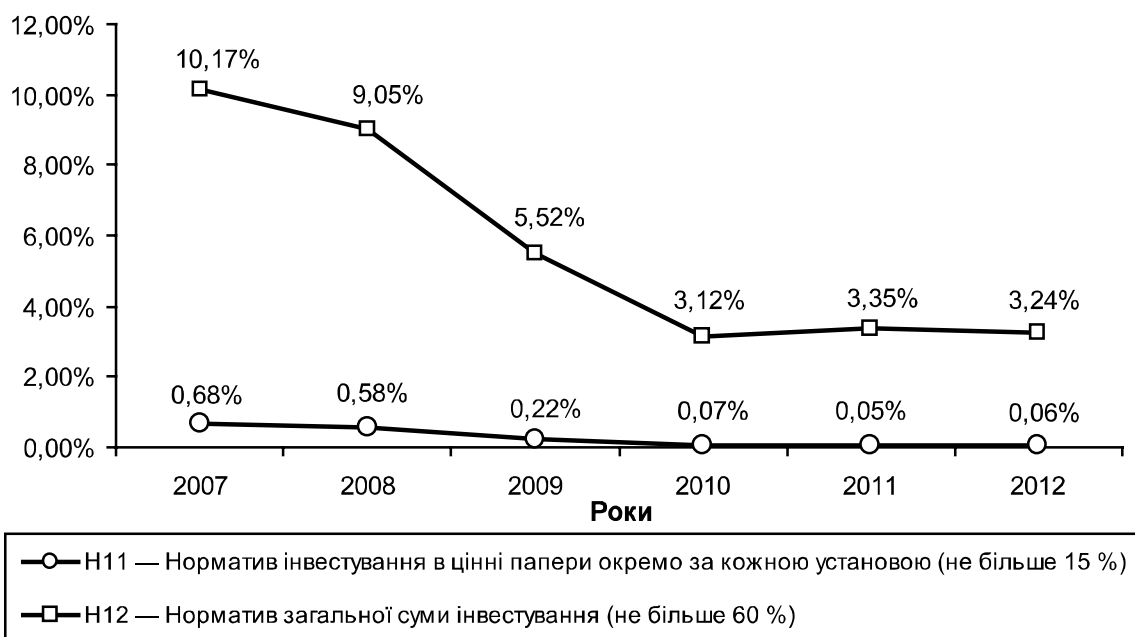
снювати як прямий, так і опосередкований вплив на діяльність банку. Недотримання норми може призвести до значних проблем, оскільки визначення платоспроможності контрагента, що є пов'язаною особою, не завжди здійснюється об'єктивно. Дані свідчать що цей вид ризику сьогодні практично не загрожує банківській системі України. До того ж низхідна тенденція, що спостерігалася за останні роки за нормативами Н9 та Н10, є позитивним явищем.

Контроль інвестиційної діяльності комерційних банків здійснюється за допомогою нормативів інвестування. З метою обмеження інвестиційного ризику та можливою втратою капіталу інвестора НБУ встановив норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) та норматив загальної суми інвестування (Н12) (рис. 5).

Графік на рис. 5, на перший погляд, свідчить про стабільність дотримання українськими банками нормативів інвестування. Проте розрив між фактичними та нормативними значеннями протягом

усього аналізованого періоду не дає змоги, на нашу думку, оцінити інвестиційну діяльність банків як активну й ефективну. Так, норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою передбачає максимальне значення 15%, а норматив загальної суми інвестування – 60%. Станом на 01.01.2012 р. їхні фактичні значення становили 0,06% та 3,24%, що є меншим за норму у 250 та 19 разів відповідно. За таких умов, можемо констатувати, ризики інвестування для вітчизняних банків є мінімальними, що свідчить про низький рівень їх інвестиційної діяльності.

Результати кількісного аналізу на основі економічних нормативів доводять, що у період з 2007 р. до 2012 р. вітчизняна банківська система характеризувалася стабільністю та стійкістю. Проте беззаперечним залишається той факт, що реальний сектор економіки України й надалі відчуває гостру нестачу кредитних ресурсів та фінансової підтримки з боку банків. В основі цієї суперечності лежить надмірне дотримання банками обов'язкових економічних нормативів, що, на нашу думку, є швидше

Рис. 5. Показники нормативів інвестування в цінні папери та загальної суми інвестування банками України у 2007–2012 рр. (на початок періоду)*

* Побудовано на основі [8].

недовиконанням, аніж перевиконанням вимог НБУ. Так, для забезпечення достатності капіталу та належної ліквідності банки перенасичили себе фінансовими ресурсами. З метою уникнення кредитно-інвестиційних ризиків і дотримання відповідних нормативів діяльність у цій сфері зведена до мінімуму. Очевидним є те, що виконання вимог НБУ стало для вітчизняних банків першочерговим завданням. Розбіжність між деякими нормативами та їх фактичними значеннями досягала таких розмірів, що реальні показники діяльності банків можна вважати протилежністю норми. За таких умов, на нашу думку, доцільно запровадити межі можливих значень обов'язкових економічних нормативів. Це дозволило б окреслити оптимальне поле діяльності банків, активізувати їх роботу щодо фінансування реального сектору економіки. Проведений аналіз показав, що ризики кредитно-інвестиційної діяльності можуть виникати не тільки за активних дій, але й бездіяльності, що у підсумку виявляється як ризик недофінансування реальної економіки.

Під час аналізу інвестиційних ризиків важливим є процес їх ранжування. Серед методів експертної оцінки ризиків з метою

їх ранжування виокремлюють ілюстративний метод, що має назву "троянда ризиків". Він передбачає оцінку основних ризиків банківської діяльності за десятибальною шкалою. Результати дослідження з урахуванням експертних оцінок дали нам можливість здійснити ранжування ризиків кредитно-інвестиційної діяльності українських банків у сучасних умовах (рис. 6).

Дані рис. 6 дають змогу оцінити кожен із ризиків за рівнем його значимості та небезпеки. Результати аналізу свідчать, що найнебезпечнішим для вітчизняних банків є кредитний ризик, оскільки в активній діяльності банків домінує кредитування. Кредитний ризик існує постійно, адже результати діяльності залежать від позичальника. Тому, очевидним є той факт, що банки за ступенем пріоритетності ставлять його на кілька порядків вище за інші. Основними факторами, що впливають на схильність вітчизняної банківської системи до кредитного ризику, є такі:

- висока залежність якості дохідних активів від фінансового стану – окремих позичальників, галузей економіки та законодавчого регулювання;

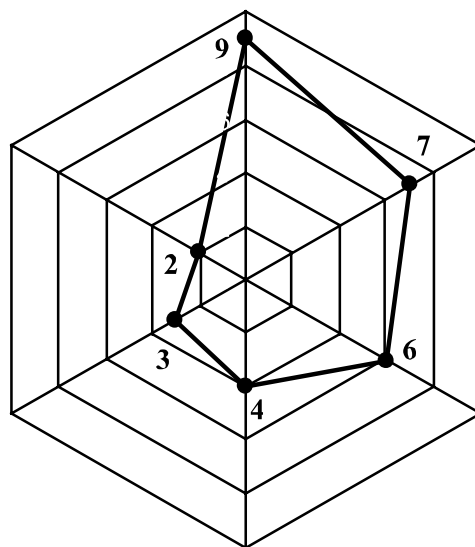

Рис. 6. "Троянда ризиків" банківської кредитно-інвестиційної діяльності

- значна питома вага валютних кредитів, наданих у минулому;
- низька культура обслуговування банківських кредитів.

Валютний ризик посідає друге місце за рівнем небезпеки. Протягом останніх років Національний банк України вживав заходи, спрямовані на зниження валютного ризику. Серед них: заборона надання громадянам валютних кредитів, підвищені норми резервування валютних активів і пасивів, посилення вимог щодо валютних позицій банків, що стимулюють скорочення валютних операцій банківських установ. Незважаючи на це, частки валютних активів і пасивів у балансі вітчизняної банківської системи залишаються досить суттєвими, що свідчить про чутливість банків до валютного ризику.

Попри те, що відсотковий ризик банківської діяльності вважається одним із найбільш керованих, ступінь його впливу оцінюється як високий. Проте, варто зазначити, що значний запас ліквідності дає змогу банкам проводити активну відсоткову політику як на ринку фінансових ресурсів, так і на ринку банківського кредитування.

Ризик ліквідності посідає четверте місце за важливістю та рівнем небезпеки. Позитивна динаміка поповнення ресурсної бази банків, що спостерігається в останні роки, сприяє забезпеченню достатнього рівня вільної ліквідності. Разом з тим, дисбаланси у структурі активів і пасивів за строками, чутливість грошового потоку до стану економічного середовища держави, а також слабка ресурсна база здійснюють певний тиск на платоспроможність банків.

Селективний ризик кредитно-інвестиційної діяльності банків є ризиком не правильного вибору стратегії й об'єкта вкладення коштів. На нашу думку, наявність цього виду ризику та його рівень є своєрідним показником якості системи ризик-менеджменту банківської установи, адже він виникає у разі

прорахунків у оцінці інших видів інвестиційних ризиків. Вибір об'єкта вкладення коштів супроводжується, насамперед, вивченням його платоспроможності. Тому виникнення селективного ризику на подальших стадіях кредитно-інвестиційного процесу найчастіше є наслідком непередбачуваних обставин. Прикладом такої ситуації може бути фінансова криза, що спіткала український банківський сектор у 2008–2009 рр.

Серед найпоширеніших видів інвестиційних ризиків, на думку експертів, найменшу небезпеку становить операційний. Джерела його виникнення знаходяться всередині самого банку, тому цей ризик може бути знижений або усунений повністю. Серед причин виникнення операційного ризику експерти вирізняють такі: комп'ютерні збої та недосконалість програмного забезпечення, помилки персоналу та внутрішнє або зовнішнє шахрайство.

Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі свідчить про високий рівень ризиків, які її супроводжують. Вони переважно мають системний характер і зумовлюють необхідність накопичення банками значних обсягів капіталу та резервів, що стримує зростання інвестицій у реальний сектор економіки.

Для забезпечення стійкості банківської системи України до можливих ризиків, на думку фахівців, невідкладними є такі заходи:

- ліквідація “слабких” банків і консолідація банківської системи;
- впровадження автоматичних регуляторів капіталізації фінансових установ, зокрема коригування нормативу адекватності капіталу залежно від фази бізнес-циклу;
- формування системи економічних стимулів для активізації кредитування та інвестування, фінансова підтримка пріоритетних галузей і підприємств, пов'язаних з імпортозаміщенням;

- диверсифікація та збільшення термінів користування депозитною базою банків за рахунок використання потенціалу накопичених коштів населення, розвитку системи рефінансування комерційних банків;
- удосконалення механізмів спрямування банківських ресурсів на кредитування економіки;
- проведення рефінансування банків за умови спрямування певної частини коштів на пріоритетні цілі економічного розвитку;
- приведення у відповідність регулятивних вимог НБУ до потреб розвитку банківського сектору економіки;
- підвищення прозорості банківської діяльності (розвиток кредитних бюро, рейтингових агенцій тощо).

Література

1. *Banking Industry Country Risk Assessment: Ukraine* [Електронний ресурс] / Standard & Poor's. – Режим доступу: <http://www.standardandpoors.com/ratings/articles/en/us/?articleType=HTML&assetID=1245333605517>
2. *Банковские системы стран СНГ и Украины: влияние кризиса в Еврозоне* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kreditprombank.com/upload/content/512/Vliyanie%20krizisa%20evrozoni%20na%20BS%20Ukraini%20i%20stran%20SNG.pdf>
3. *Банковский сектор Украины. Теперь устойчивее?* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kreditprombank.com/upload/content/512/Fitch_Ratings.pdf?social
4. *Белінська Я. В. Щодо ризиків банківської діяльності у післякризовий період* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/467/>
5. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи” № 1533-VI від 23.06.2009 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1533-17>
6. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг” № 3795-VI від 22.09.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3795-17>
7. Закон України “Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні” № 368 від 28.08.2001 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/print1329931573824533>
8. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>